

L'aventura de l'evolució passa pel Camp dels Ninots és el títol d'un cicle de conferències que s'està celebrant aquest mes de març a Caldes de Malavella i en el qual participen alguns dels arqueòlegs i paleontòlegs més reputats que en l'actualitat treballen al nostre país. El cicle ha estat organitzat per Bruno Gómez, Gerard Campeny i Robert Sala, responsables de les descobertes de fauna fòssil del període pliocè (fa entre 5 i 2 milions d'anys) que han tingut lloc els darrers quatre anys al Camp dels Ninots.

Abans d'aquestes troballes al Camp dels Ninots, els bons jaciments paleontològics del pliocè a les comarques gironines només eren coneguts a la comarca del Pla de l'Estant: a Incarcal (Crespià), a la Bòbila Ordis (Banyoles) i a la terrera de Cornellà del Terri, llocs on s'han localitzat animals ja extingits (elefants, rinoceronts o hipopòtams). Els lectors que vulguin conèixer amb detall qui eren aquests animals i com van viure durant el pliocè hauran de consultar les dues obres que, ara per ara, millor tracten aquest tema: *Els vertebrats fòssils del Pla de l'Estant* (de l'any 2002 i editada per Julià Maroto, Sònia Ramió i Àngel Galobart, constitueix el número 23 dels *Quaderns* del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles) i *Los yacimientos paleontológicos de Incarcal* (publicat l'any 2003 al número 34 de la revista *Paleontologia i Evolució*).

A la comarca de la Selva, per tant, pràcticament no hi havia cap notícia de fòssils pertanyents al pliocè, però, en canvi, sí s'havien documentat, i amb abundància, restes prehistòriques pertanyents al període geològic posterior: el plistocè (fa entre 2 milions i 10.000 anys), durant el qual, per primera vegada i progressivament, diferents grups humans (*Homo antecessor*, *Homo Heidelbergensis*, *Homo neandertalensis* i *Homo sapiens*) arriben i s'instal·len per tot el territori, des de la zona volcànica de Maçanet fins a Fornells (sud i nord) i des dels cingles de Sant Roc d'Amer fins a Llagostera (oest i est). En total, s'han catalogat més de 500 ocupacions paleolítiques. Arribar a aquesta xifra només ha estat possible gràcies a la tasca realitzada per diferents investigadors: les primeres notícies (ganivets de sílex de Sant Martí Sapresa i Brunyola i el jaciment Puig de les Ànimes de Caldes de Malavella) són de finals del segle XIX i provenen de Joaquim Botet i Sisó. Més endavant, a mitjans dels anys cinquanta del segle passat, Francesc Riuró va localitzar una estació paleolítica a l'aire lliure davant de Cal Coix, hostel situat a la Nacional II al seu pas per Maçanet de la Selva. A la dècada dels setanta, Francesc Vergés, Esteve Fa i Josep Planellas van identificar pels rodals de Llagostera nombrosos jaciments del paleolític superior.

LES ÈPOQUES MÉS ANTIGUES

El punt culminat de la recerca, però, es va produir a mitjans dels setanta quan Néstor Sanchiz, de Sant Feliu de Guíxols, va localitzar, per primera vegada, proves materials (instruments de pedra) de les èpoques més antigues de la humanitat a la comarca: dels neandertals cap enrere. Va ser aleshores, i fins a finals de la dècada dels vuitanta, quan un equip de l'Associació Arqueològica de Girona (Santi Serra, Josep Canal, Enric Jiménez, José Telló, Salvador Barrera, Josep Puig, Eudald Carbonell, Joan Abad) es va incorporar a la recerca i, els treballs de camp de la qual, van fer possible posar al descobert les més de 500 ocupacions esmentades i, d'aquesta manera, confirmar definitivament l'antiguitat del material arqueològic localitzat per Néstor Sanchiz.

Un tresor amagat

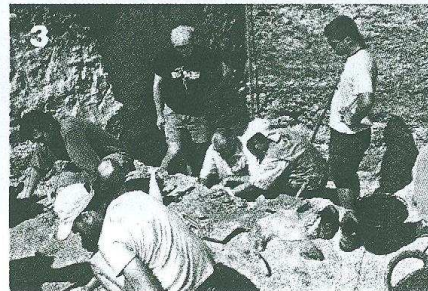
Destacats arqueòlegs i paleontòlegs participen a Caldes de Malavella en un cicle de conferències organitzat pels descobridors de l'espectacular jaciment de fauna fòssil del Camp dels Ninots.

TEXT I FOTOGRAFIA: JOAN ABAD I ARBUSSE/ALBERT AULINES I VALENTÍ (*)

Situat a l'est de la comarca de la Selva, el poble de Caldes de Malavella conté un patrimoni natural i històric molt ric i variat: aigües termals i materials basàltics en abundància al seu subsòl, jaciments prehistòrics com el Puig de les Ànimes, construccions de l'època romana i ermites, castells i hospitals de l'edat mitjana. I, des de l'any 2003, aquest patrimoni s'ha enriquit encara més gràcies a les restes paleontològiques i arqueològiques extretes al Camp dels Ninots.

El Camp dels Ninots és el cràter d'un antic volcà d'època quaternària situat a la part occidental de Caldes. Aquest volcà va ser descobert per Montserrat Vehí, geòloga natural de Caldes, i difós en l'article titulat *Un edifici volcànic inèdit a Caldes de Malavella (la Selva, Girona): El volcà del Camp*

Reportatge

7 Dòmincal
Diumenge 25
de març de 2007

dels Ninots, que Montserrat Vehí va publicar amb Albert Pujades, Carles Roqué i Lluís Pallí l'any 1999 al número 11 dels *Quaderns de la Selva*.

INTERÈS ESPECIAL

L'any 2003, un jove equip d'arqueòlegs dirigit per Bruno Gómez i Gerard Campeny, també naturals de Caldes, juntament amb Robert Sala, professor de prehistòria de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, van iniciar unes excavacions al Camp dels Ninots que, quatre anys després, podem considerar espectaculars perquè han posat al descobert abundants i variats fòssils de fauna (bòvids, rinoceront, ocells, peixos, rates, amfibis, eriçons) i de restes orgàniques (fulles i fruits). I, a més, també alguns indicis clars (eines de pedra tallada) de la presència dels homínids més antics que van transitar per aquest indret. Tot plegat fa que el Camp del Ninots tingui un especial interès per a l'estudi i comprensió del passat paleontològic i prehistòric, tant a nivell comarcal com peninsular, raó per la qual és necessari que durant els propers anys les excavacions puguin con-

Un cycle intens

El cycle de conferències i altres activitats *L'aventura de l'evolució* passa pel Camp dels Ninots, que el passat 16 de febrer va obrir Eudald Carbonell, s'allargará fins dissabte que ve, 31 de març, quan a la plaça de l'església de Caldes es farà una demostració de talla lítica. Entre d'altres, el cycle ha servit per presentar el documental *El Camp dels ninots. Records d'una excavació*, de Pau Ballestier.

tinuar amb normalitat i, d'aquesta manera, es pugui dur a la pràctica i consolidar un projecte científic i social a l'entorn d'aquest antic volcà. El conveni firmat entre l'Ajuntament de Caldes i l'Institut Català de Paleontologia Humana i Evolució Social (IPHES) el passat 16 de febrer, dia en què Eudald Carbonell, director de l'IPHES, va inaugurar el cycle de conferències, és el primer pas ferm i decidit per aconseguir aquest objectiu.

Aquell mateix 16 de febrer, Marcel Vila, l'alcalde de Caldes, va comentar que «actualment el patrimoni natural i històric de Caldes de Malavella és un dels més visitats pels escolars de les comarques gironines», la qual cosa és ben comprensible si tenim en compte la riquesa patrimonial del municipi. Podem dir que a Caldes hi ha un tresor amagat, un tresor format per elements molt diversos del nostre passat ambiental, faunístic i humà i que, poc a poc, l'anem comprenent. Un tresor que, ara que l'hem descobert, cal investigar, conservar, protegir i difondre perquè perduri molts anys més.

(*) Associació Arqueològica de Girona

Fotos:

1 Una de les participants en les excavacions al jaciment del Camp dels Ninots de Caldes de Malavella netejant un dels esquelets fossilitzats que s'hi han trobat.

Foto: Marc Martí.

2 Prenent mides d'una de les troballes.

Foto: Marc Martí.

3 Des del primer moment, la Universitat de Tarragona ha donat suport als arqueòlegs del Camp dels Ninots. A la imatge, una visita de Carbonell i Sala al jaciment, l'any 2003.

4 Espectaculars restes paleontològiques al Camp dels Ninots.

5 Detall d'un dels fòssils trobats.

Foto: Marc Martí.

6 Gerard Campeny explica els treballs d'extracció d'un bòvid d'uns tres milions d'anys (Pliocè).

7 Eudald Carbonell, a l'esquerra, durant la seva estada a Caldes el passat 16 de febrer per inaugurar el cycle de conferències i signar un conveni amb l'alcalde.

Foto: Marc Martí.